T084 TKL 2 (49) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 29-Rải Hoa

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

GIAÛI THÍCH PHAÅM HAI MÖÔI CHÍN: RAÛI HOA

KINH: Baáy giôø Thích-ñeà-hoaøn nhôn vaø Trôøi Töù Thieân vöông trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, cho ñeán caùc Trôøi Saéc cöùu caùnh nghó raèng: Tueä maïng Tu-boà-ñeà muoán töôùi möa phaùp, chuùng ta neân hoùa laøm hoa raûi treân Phaät, Boà-taùt ma-ha-taùt, Tyø-kheo Taêng, Tu-boà-ñeà vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Thích-ñeà-hoaøn nhôn vaø chö Thieân trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, hoùa laøm hoa raûi treân Phaät, Boà-taùt ma-ha-taùt, Tyø-kheo Taêng vaø Tu-boà- ñeà, cuõng cuùng döôøng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Baáy giôø, ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, hoa ñeàu cuøng khaép giöõa hö khoâng, hoùa thaønh ñaøi hoa, ñoan nghieâm thuø dieäu. Taâm Tu-boà-ñeà nghó raèng: Hoa cuûa caùc Thieân töû raûi ñaây, treân trôøi chöa töøng thaáy loaïi hoa nhö vaäy, ñaây laø hoa bieán hoùa, chaúng phaûi hoa töø caây sinh, hoa caùc Thieân töû aáy raûi, töø caây taâm sinh ra; chaúng phaûi töø caây sinh ra. Thích-ñeà-hoaøn nhôn bieát taâm Tu-boà-ñeà nghó, noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Ñaïi ñöùc! Hoa aáy laø hoa chaúng phaûi caây sinh ra cuõng chaúng phaûi caây taâm sinh ra. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Thích-ñeà-hoaøn nhôn raèng: Kieàu-thi-ca! OÂng noùi hoa aáy laø hoa chaúng phaûi caây sinh, cuõng chaúng phaûi caây taâm sinh. Kieàu- thi-ca! Hoa aáy neáu laø phaùp chaúng phaûi sinh, chaúng goïi laø hoa. Thích-ñeà-hoaøn nhôn noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Ñaïi ñöùc, chæ coù hoa aáy chaúng sinh, hay saéc cuõng chaúng sinh; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng chaúng sinh? Tu-boà-ñeà ñaùp: Kieàu-thi-ca! Chaúng phaûi chæ hoa aáy chaúng sinh, saéc cuõng chaúng sinh; neáu chaúng sinh thì chaúng goïi laø saéc; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi laø thöùc. Saùu nhaäp, saùu thöùc, saùu xuùc, thoï do saùu xuùc laøm nhaân duyeân sinh cuõng nhö vaäy. Thí Ba-la-maät chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi laø Thí Ba-la- maät, cho ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Noäi khoâng chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi noäi khoâng, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Boán nieäm xöù chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi Boán nieäm xöù. Möôøi taùm phaùp khoâng chung chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi Möôøi taùm phaùp khoâng chung, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng chaúng sinh, neáu chaúng sinh thì chaúng goïi Trí nhaát thieát chuûng. LUAÄN: Thích-ñeà-hoaøn nhôn vaø chö Thieân, nghe Tu-boà-ñeà noùi nghóa

Baùt-nhaõ, taát caû phaùp ñeàu laø phaùp ñeàu laø thaät töôùng, khoâng coù choã phaân bieät. Tuy noùi khoâng maø ñoái vôùi caùc phaùp khoâng coù phaù gì, cuõng khoâng maát caùc haønh nghieäp vaø quaû baùo. Haøng Thanh-vaên ôû tröôùc Phaät noùi ñöôïc phaùp thaäm thaâm aáy, Thích-ñeà-hoaøn nhôn v.v... ñeàu hoan hyû nghó raèng Tu-boà-ñeà noùi phaùp khoâng ngaïi khoâng chöôùng. Thí nhö möa ñuùng

thôøi, nhö coù quoác ñoä, töôùi taåm haït gioáng vaø moïi söï caàn duøng nöôùc, thöôøng khoå vì khoâng ñuû nöôùc, neáu ñuùng thôøi ñöôïc möa xuoáng khaép, thaám öôùt heát thaûy, thì moïi ñieàu nhö nguyeän. Phaùp Tieåu thöøa cuõng nhö vaäy. Luùc ñaàu moãi moãi taùn thaùn boá thí, trì giôùi, thieàn ñònh, quaùn voâ thöôøng v.v... coù haïn löôïng, sau cuoái môùi noùi Nieát-baøn. Coøn trong ñaây Tu-boà-ñeà noùi roõ töø khi môùi phaùt taâm cho ñeán khi thaønh Phaät ñaïo, chæ noùi Phaùp thaät töôùng, khoâng phaân bieät gì. Thí nhö möa lôùn thaám öôùt khaép Dieâm-phuø- ñeà, khoâng choã naøo khoâng thaám. Laïi nhö ñaát tröôùc tuy coù haït gioáng luùa, khoâng möa thì khoâng moïc, haønh giaû cuõng nhö theá. Tuy coù nhaân duyeân, khoâng gaëp ñöôïc möa phaùp, thì ngöôøi ñaõ phaùt taâm laïi thoái, ngöôøi chöa phaùt khöïng laïi, neáu gaëp ñöôïc möa phaùp, thì ngöôøi ñaõ phaùt taâm ñöôïc taêng tröôûng, ngöôøi chöa phaùt seõ phaùt. Vì vaäy neân noùi nhö möa traän möa phaùp. Laïi nöõa, thí nhö gioù giöõ buïi ñaát, söùc noùng, hôi ñoäc v.v... gaëp möa thì tieâu dieät. Möa phaùp cuõng nhö vaäy, ñaát buïi “aùc giaùc quaùn” ba ñoäc baát thieän, gioù giöõ taø kieán, aùc truøng taø sö, caùc aùc tri thöùc aáy gaëp ñöôïc möa Baùt-nhaõ Ba-la-maät thì töø dieät heát. Ngöôøi mong trôøi möa ñuùng thôøi neân cuùng döôøng trôøi. Trôøi nghe möa phaùp raát coù lôïi ích, neân muoán cuùng döôøng phaùp, nghó raèng: Chuùng ta neân bieán hoùa laøm hoa raûi treân Phaät, Boà-taùt, Tyø-kheo taêng vaø Tu-boà-ñeà, cuõng cuùng döôøng Baùt-nhaõ Ba-la- maät, vì Tu-boà-ñeà kheùo noùi Baùt-nhaõ aáy, kính ngaøi troïng ngaøi goïi laø chaân cuùng döôøng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy phaàn nhieàu noùi veà caùc phaùp khoâng, laïi treân noùi muoán ñöôïc nhö ngöôøi bieán hoùa nghe phaùp, theo töôùng ñoù neân laáy hoa bieán hoùa cuùng döôøng. Laïi nöõa, chö thieân luùc ñöông hoan hyû beøn khôûi taâm cuùng döôøng, khoâng caàn laïi laáy nhieàu, lieàn hoùa laøm hoa raûi treân Phaät, Tu-boà-ñeà, caùc Boà-taùt, Tyø-kheo taêng vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoa raûi treân Phaät laø cuùng döôøng Phaät baûo, raûi treân Boà-taùt, Tu-boà- ñeà vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø cuùng döôøng Phaùp baûo, raûi treân Tyø-kheo Taêng laø cuùng döôøng Taêng baûo. Nghó nhö vaäy roài, tuøy yù bieán hoùa cuùng döôøng Tam Baûo. Ñaïi phöôùc ñöùc thaønh töïu neân sôû nguyeän theo taâm ñeàu ñöôïc nhö yù, khoâng caàu nôi khaùc. Hoûi: Ñaøi hoa ñoan nghieâm laø do söùc cuûa ai?

Ñaùp: Ñoù laø söùc cuûa chö Thieân, chö Thieân phöôùc ñöùc töï taïi neân coù theå laøm nhoû thaønh lôùn. Coù ngöôøi noùi ñoù laø thaàn löïc cuûa Phaät, Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät naøy coù coâng ñöùc lôùn, trong luùc taïo nhaân ít maø quaû baùo raát lôùn, thaønh töïu Phaät ñaïo, theá neân hieän ra söï laï aáy, Tu-boà-ñeà lieàn phaân bieät bieát ngay chaúng phaûi laø hoa thaät. Thích-ñeà-hoaøn nhôn bieát Tu-boà-ñeà ñaõ hieåu hoa bieán hoùa ñoù, neân noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Ñaïi ñöùc! Hoa aáy laø hoa chaúng phaûi sinh; hoa chaúng phaûi sinh laø noùi hoa aáy voâ sinh, khoâng, khoâng coù xuaát sinh. Tu- boà-ñeà noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät caùc phaùp voâ sinh khoâng tòch aáy, neân laáy hoa voâ sinh ñeå cuùng döôøng. Caây taâm laø, chö Thieân theo yù nghó lieàn ñöôïc. Noùi toùm löôïc laø, caây trôøi öùng theo yù muoán nghó lieàn ñeán, neân noùi caây taâm. Thích-ñeà-hoaøn nhôn naïn hoûi Tu-boà-ñeà neân noùi hoa aáy voâ sinh, côù sao noùi hoa aáy khoâng töø caây sinh?

Tu-boà-ñeà gaïn laïi raèng: Neáu khoâng sinh, côù sao goïi laø hoa? Nôi phaùp khoâng sinh, khoâng coù phaân bieät laø hoa hay chaúng phaûi hoa. Baáy giôø Thích-ñeà-hoaøn nhôn taâm phuïc maø hoûi: Chæ laø hoa khoâng sinh, caùc phaùp cuõng khoâng sinh ö? Tu-boà-ñeà ñaùp: Chaúng phaûi chæ laø hoa khoâng sinh, maø saéc cuõng khoâng sinh. Vì côù sao? Vì neáu moät phaùp khoâng, thì heát thaûy phaùp ñeàu khoâng. Neáu haønh giaû ñoái moät phaùp khoâng, thì heát thaûy phaùp ñeàu khoâng. Neáu haønh giaû ñoái moät phaùp quyeát ñònh bieát roõ laø khoâng, thì ñoái heát thaûy phaùp cuõng roõ raøng. Neáu naêm uaån khoâng sinh, thì chaúng phaûi töôùng naêm uaån, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. KINH: Baáy giôø Thích-ñeà-hoaøn nhôn nghó raèng: Tueä maïng Tu-boà- ñeà coù trí raát saâu, khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Khoâng traùi giaû danh – ND). Phaät bieát taâm nieäm cuûa Thích-ñeà-hoaøn nhôn, noùi vôùi Thích-ñeà- hoaøn nhôn raèng: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Kieàu-thi-ca! Tu-boà-ñeà coù trí raát saâu, khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp. Thích-ñeà-hoaøn nhôn baïch Phaät raèng: Ñaïi ñöùc Tu-boà-ñeà khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp nhö theá naøo? Phaät baûo Thích-ñeà-hoaøn nhôn: Saéc chæ laø giaû danh, Tu-boà-ñeà khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp; thoï, töôûng, haønh, thöùc chæ laø giaû danh, Tu-boà-ñeà cuõng khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp. Vì côù sao? Vì thaät töôùng cuûa caùc phaùp khoâng coù hoaïi vaø chaúng hoaïi, neân Tu-boà-ñeà noùi cuõng khoâng coù hoaïi vaø chaúng hoaïi; maét cho ñeán yù vaø xuùc laøm nhaân duyeân sinh caùc thoï cuõng nhö vaäy. Thí Ba-la-maät cho

ñeán Baùt-nhaõ Ba-la-maät; noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng; Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuõng nhö vaäy. Quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán quaû A-la-haùn, ñaïo Bích-chi Phaät, ñaïo Boà-taùt, Phaät ñaïo, Nhaát thieát trí, Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn, Bích-chi Phaät, Phaät, chæ laø giaû danh. Tu-boà-ñeà khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp. Vì sao? Vì thaät töôùng cuûa caùc phaùp aáy khoâng coù hoaïi vaø chaúng hoaïi. Tu-boà-ñeà noùi cuõng khoâng coù hoaïi vaø chaúng hoaïi. Nhö vaäy, Kieàu-thi-ca, Tu-boà-ñeà khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Thích-ñeà-hoaøn nhôn raèng: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Kieàu-thi-ca! Nhö Phaät noùi caùc phaùp chæ laø giaû danh, Boà-taùt ma-ha-taùt neân bieát nhö vaäy, caùc phaùp chæ laø giaû danh, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy. Kieàu-thi-ca! Boà-taùt ma-ha-taùt hoïc nhö vaäy laø chaúng hoïc saéc, chaúng hoïc thoï, töôûng, haønh, thöùc. Vì sao? Vì khoâng thaáy saéc laø caùi seõ coù theå hoïc; khoâng thaáy thoï, töôûng, haønh, thöùc laø caùi seõ coù theå hoïc. Boà-taùt ma- ha-taùt hoïc nhö vaäy laø khoâng hoïc Thí Ba-la-maät. Vì sao? Vì khoâng thaáy Thí Ba-la-maät laø caùi seõ coù theå hoïc; cho ñeán khoâng hoïc Baùt-nhaõ Ba-la- maät. Vì sao? Vì khoâng thaáy Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø caùi seõ coù theå hoïc. Hoïc nhö vaäy laø khoâng hoïc noäi khoâng, cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng. Vì sao? Vì khoâng thaáy noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng laø caùi seõ coù theå hoïc. Hoïc nhö vaäy laø khoâng hoïc Boán nieäm xöù cho

ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Vì sao? Vì khoâng thaáy Boán nieäm xöù cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung laø caùi seõ coù theå hoïc. Hoïc nhö vaäy laø khoâng hoïc quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng. Vì sao? Vì khoâng thaáy quaû Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng laø caùi seõ coù theå hoïc. Baáy giôø, Thích-ñeà-hoaøn nhôn noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Boà-taùt ma- ha-taùt vì sao khoâng thaáy saéc, cho ñeán khoâng thaáy Trí nhaát thieát chuûng? Tu-boà-ñeà ñaùp: Saéc, saéc khoâng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, Trí nhaát thieát chuûng khoâng. Kieàu-thi-ca! Saéc khoâng khoâng hoïc saéc khoâng cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng khoâng khoâng hoïc Trí nhaát thieát chuûng khoâng. Kieàu-thi-ca! Neáu khoâng hoïc khoâng nhö vaäy, aáy goïi laø hoïc khoâng vì khoâng hai. Boà-taùt ma-ha-taùt hoïc saéc khoâng vì khoâng hai cho ñeán hoïc Trí nhaát thieát chuûng khoâng vì khoâng hai. Neáu hoïc saéc khoâng vì khoâng hai cho ñeán hoïc Trí nhaát thieát chuûng khoâng vì khoâng hai laø Boà-taùt ma- ha-taùt coù theå Thí Ba-la-maät vì khoâng hai, cho ñeán coù theå hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät vì khoâng hai; coù theå hoïc Boán nieäm xöù vì khoâng hai, cho ñeán coù theå hoïc Möôøi taùm phaùp khoâng chung vì khoâng hai; coù theå hoïc quaû

Tu-ñaø-hoaøn vì khoâng hai, cho ñeán coù theå hoïc Trí nhaát thieát chuûng vì khoâng hai. Boà-taùt aáy coù theå hoïc voâ löôïng voâ bieân voâ soá Phaät phaùp, neáu coù theå hoïc voâ löôïng voâ bieân voâ soá Phaät phaùp laø Boà-taùt khoâng vì saéc taêng maø hoïc, khoâng vì saéc giaûm maø hoïc, cho ñeán khoâng vì Trí nhaát thieát chuûng taêng maø hoïc, khoâng vì Trí nhaát thieát chuûng giaûm maø hoïc. Neáu khoâng vì saéc taêng maø hoïc, giaûm maø hoïc, cho ñeán khoâng vì Trí nhaát thieát chuûng taêng maø hoïc, giaûm maø hoïc, thì Boà-taùt aáy, khoâng vì nhieáp thoï saéc maø hoïc, khoâng vì hoaïi dieät saéc maø hoïc, cuõng khoâng vì nhieáp thoï thoï, töôûng, haønh, thöùc maø hoïc, cuõng khoâng vì hoaïi dieät thoï, töôûng, haønh, thöùc maø hoïc, cho ñeán cuõng khoâng vì nhieáp thoï Trí nhaát thieát chuûng maø hoïc, cuõng khoâng vì hoaïi dieät maø hoïc. Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Boà-taùt ma-ha-taùt hoïc nhö vaäy, khoâng vì nhieáp thoï saéc maø hoïc, khoâng vì hoaïi dieät saéc maø hoïc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng khoâng vì nhieáp thoï maø hoïc, cuõng khoâng vì hoaïi dieät maø hoïc. Tu-boà-ñeà noùi: Boà-taùt ma-ha-taùt neáu hoïc nhö vaäy, khoâng vì nhieáp thoï saéc maø hoïc, khoâng vì hoaïi dieät saéc maø hoïc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng khoâng vì nhieáp thoï maø hoïc, cuõng khoâng vì hoaïi dieät maø hoïc. Tu-boà-ñeà! Vì nhaân duyeân gì Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng vì nhieáp thoï saéc maø hoïc, khoâng vì hoaïi dieät saéc maø hoïc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng khoâng vì nhieáp thoï maø hoïc, cuõng khoâng vì hoaïi dieät maø hoïc? Tu-boà-ñeà noùi: Saéc aáy khoâng theå nhieáp thoï, cuõng khoâng coù ngöôøi mhieáp thoï saéc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng khoâng theå nhieáp thoï, cuõng khoâng coù ngöôøi nhieáp thoï, vì trong ngoaøi khoâng. Xaù-lôïi-phaát! Nhö vaäy, Boà-taùt ma-ha-taùt khoâng nhieáp thoï heát thaûy phaùp neân coù theå ñaït ñeán Trí nhaát thieát chuûng. Khi aáy Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà raèng: Boà-taùt ma-ha-taùt hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy, coù theå ñaït ñeán Trí nhaát thieát chuûng ö? Tu-boà-ñeà ñaùp: Boà-taùt ma-ha-taùt hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy

coù theå ñaït ñeán Trí nhaát thieát chuûng vì khoâng nhieáp thoï taát caû phaùp. Xaù-lôïi-phaát noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Neáu Boà-taùt ma-ha-taùt ñoái vôùi taát caû phaùp khoâng nhieáp thoï, khoâng hoaïi dieät maø hoïc, thì laøm sao coù theå ñaït ñeán Trí nhaát thieát chuûng? Tu-boà-ñeà ñaùp: Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng thaáy saéc sinh, chaúng thaáy saéc dieät, chaúng thaáy saéc thoï, chaúng thaáy saéc chaúng thoï, chaúng thaáy saéc nhô, chaúng thaáy saéc saïch, chaúng thaáy saéc taêng, chaúng thaáy saéc giaûm. Vì sao? Xaù-lôïi-phaát! Vì saéc, taùnh saéc khoâng;

thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng chaúng thaáy sinh, cuõng chaúng thaáy dieät, cuõng chaúng thaáy thoï, cuõng chaúng thaáy chaúng thoï, cuõng chaúng thaáy nhô, cuõng chaúng thaáy saïch, cuõng chaúng thaáy taêng, cuõng chaúng thaáy giaûm. Vì sao? Vì thöùc, taùnh thöùc khoâng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng chaúng thaáy sinh, cuõng chaúng thaáy dieät, cuõng chaúng thaáy thoï, cuõng chaúng thaáy chaúng thoï, cuõng chaúng thaáy nhô, cuõng chaúng thaáy saïch, cuõng chaúng thaáy taêng, cuõng chaúng thaáy giaûm. Vì sao? Vì Trí nhaát thieát chuûng, taùnh Trí nhaát thieát chuûng khoâng. Xaù-lôïi-phaát! Nhö vaäy, Boà-taùt ma-ha-taùt vì taát caû phaùp chaúng sinh, chaúng dieät, chaúng thoï, chaúng boû, chaúng nhô, chaúng saïch, chaúng hôïp, chaúng taùn, chaúng taêng, chaúng giaûm, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät coù theå ñaït ñeán Trí nhaát thieát chuûng, vì khoâng hoïc khoâng ñeán vaäy. LUAÄN: Thích-ñeà-hoaøn nhôn hoan hyû noùi: Tu-boà-ñeà trí raát saâu, khoâng phaù hoaïi giaû danh maø noùi thaät töôùng caùc phaùp. Baáy giôø Phaät khen Tu-boà-ñeà raèng: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Ñuùng nhö lôøi giaûi thích. Hoûi: Côù sao Phaät khen Tu-boà-ñeà? Ñaùp: Chæ daïy ngöôøi maø khoâng töï cao, coøn ñeä töû thì thöøa thuaän giaùo phaùp cuûa thaày. Coù ngöôøi thaày noùi ñeä töû khoâng tín thoï, ñeä töû noùi thaày khoâng nghe; nhö ngöôøi phaøm phu khi ôû giöõa chuùng noùi phaùp, taát caû lôøi noùi ñeàu bò phaù khoâng tin thoï. Vì Phaät khoâng coù taâm toâi, ta, neân khen Tu-boà-ñeà: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Laïi nöõa, Phaät laáy taâm ñaïi bi, muoán khieán chuùng sinh tín thoï lôøi Tu- boà-ñeà noùi neân khen trí Tu-boà-ñeà raát saâu. Naêm uaån do nhaân duyeân hoøa hôïp sinh, khoâng coù taùnh nhaát ñònh, chæ coù giaû danh, giaû danh thaät töôùng laø naêm uaån nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá. Tu-boà-ñeà noùi khoâng traùi lyù aáy. Vì sao? Vì Thaùnh nhaân bieát danh töï laø Tuïc ñeá, thaät töôùng laø ñeä nhaát nghóa ñeá. Coù söï noùi ra laø tuøy theo ngöôøi phaøm phu, coøn trong deä nhaát nghóa ñeá khoâng kia ñaây, cuõng khoâng tranh caõi, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy, Chuùng sinh khoâng, cho ñeán keû bieát, keû thaáy cuõng khoâng. Tu-ñaø-hoaøn chæ coù giaû danh, cho ñeán Phaät cuõng nhö vaäy. Boà-taùt muoán bieát heát thaûy phaùp giaû danh, thì neân hoïc Baùt-nhaõ Ba- la-maät. Vì côù sao? Vì heát thaûy phaùp chæ coù giaû danh, ñeàu khoâng thuaän theo töôùng roàt raùo khoâng cuûa Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoïc nhö vaäy khoâng hoïc saéc laø, trong phaùp giaû danh khoâng coù saéc nhaát ñònh. Neáu khoâng coù saéc thì laøm sao hoïc saéc. Vì sao? Vì Boà-taùt duøng naêm maét tìm saéc, maø khoâng thaáy saéc aáy. Töôùng ngaõ hoaëc voâ ngaõ, cho

ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Hoûi: Vì sao chaúng thaáy saéc? Ñaùp: Trong saéc, töôùng saéc khoâng, khoâng theå coù ñöôïc, khoâng theå thaáy töùc laø töï töôùng khoâng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, khoâng hoïc saéc laø, saéc aáy khoâng, töùc töï khoâng theå hoïc saéc khoâng, vì caùc phaùp duyeân bieát töôùng khaùc, khoâng duyeân bieát töôùng mình. Thí nhö ngöôøi cöôõi ngöïa, chaúng phaûi ngöïa cöôõi ngöïa. Hoûi: Neáu khoâng hoïc heát thaûy phaùp nhö vaäy, laøm sao hoïc Nhaát thieát trí? Ñaùp: Trong ñaây noùi neáu ñoái vôùi caùc phaùp khoâng maø khoâng chaáp tröôùc aáy laø chaân thaät hoïc saéc khoâng. Neáu laïi chaáp tröôùc khoâng, aáy laø phaù caùc phaùp maø khoâng phaù khoâng. Neáu ngöôøi phaù saéc maø khoâng chaáp tröôùc khoâng, thì ñoù laø saéc vaø khoâng khoâng hai khoâng khaùc. AÁy laø hoïc ñöôïc saéc khoâng, vì khoâng theå coù ñöôïc neân chaúng thaáy, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Voâ löôïng voâ bieân voâ soá Phaät phaùp laø khen Trí nhaát thieát chuûng. Trí nhaát thieát chuûng treân ôû trong taâm Boà-taùt thì coù haïn löôïng, ôû trong taâm Phaät thì khoâng haïn löôïng. Vì vaäy neân treân tuy noùi hoïc Phaät phaùp, nay laïi noùi rieâng. Neáu hoïc ñöôïc nhö vaäy, laø chaùnh haønh ñaïo Boà-taùt, hoïc saéc khoâng taêng khoâng giaûm. Taêng laø neáu chæ thaáy boán ñaïi vaø boán ñaïi taïo saéc (saéc, höông, vò, xuùc) hoøa hôïp thaønh thaân, thì khoâng sinh taâm chaáp tröôùc, ñeå ñoái vôùi thaân naøy khôûi leân caùc töôùng nam nöõ, toát xaáu, daøi ngaén v.v... cho nhaát ñònh laø coù thaät sinh taâm nhieãm ñaém; aáy laø taêng. Neáu phaù saéc khieán cho khoâng, taâm nhieãm ñaém khoâng aáy; aáy laø giaûm; cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Chaúng thoï chaúng dieät laø, vì khoâng, neân chaúng thoï nghieäp quaû, nhaân duyeân noái nhau neân chaúng dieät. Trong ñaây Tu-boà-ñeà töï noùi nhaân duyeân: Saéc, thoï laø khoâng theå coù ñöôïc neân chaúng thoï, laïi vì saéc trong ngoaøi khoâng neân chaúng thoï; saéc trong ngoaøi khoâng, vì khoâng, neân chaúng dieät. Hoûi: Neáu laáy Möôøi taùm khoâng maø laøm caùc phaùp khoâng, sao trong ñaây chæ noùi noäi ngoaïi khoâng? Ñaùp: Saéc thoï laø khoâng coù, neân noùi noäi khoâng, saéc khoâng theå thoï neân noùi ngoaïi khoâng. Vì Noäi ngoaïi khoâng thì nhieáp taát caû phaùp khoâng, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Neáu Boà-taùt hoïc ñöôïc nhö vaäy thì xuaát sinh Trí nhaát thieát chuûng, vì Trí nhaát thieát chuûng laø töôùng khoâng chöôùng ngaïi. Neáu Boà-taùt quaùn taát caû phaùp nhö hö khoâng, khoâng chöôùng ngaïi, thì aáy laø hoïc Trí nhaát thieát chuûng, vì nhaân quaû gioáng nhau. Xaù-lôïi-phaát nghó raèng: Boà-taùt neân phaûi dieät taát caû phieàn naõo, neân

phaûi laõnh thoï taát caû caùc phaùp, nay hoïc khoâng thoï khoâng dieät thì laøm sao xuaát sinh Trí nhaát thieát chuûng? Nghó nhö vaäy roài, hoûi Tu-boà-ñeà, Tu-boà- ñeà ñaùp: Phaù töôùng sinh cuûa taát caû phaùp neân chaúng sinh, phaù töôùng voâ thöôøng cuûa taát caû phaùp neân chaúng dieät. Quaùn caùc toäi loãi cuûa taát caû phaùp neân chaúng thoï, quaùn caùc lôïi ích cuûa taát caû phaùp neân chaúng boû. Taát caû phaùp taùnh thöôøng thanh tònh neân chaúng nhô, taát caû phaùp hay sinh taâm nhieãm tröôùc neân chaúng saïch, taát caû phaùp tuy laø coù laøm khoâng laøm, khôûi dieät, ra vaøo, qua laïi v.v... maø chaúng nhieàu chaúng ít, chaúng taêng chaúng

giaûm. Ví nhö bieån caû, muoân doøng chaïy veà maø chaúng taêng, hoûa chaâu naáu khoâng giaûm. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, vì phaùp taùnh thöôøng truù, vì taát caû phaùp töï taùnh khoâng theå coù ñöôïc. Hoïc ñöôïc nhö vaäy thì xuaát sinh ñaït ñeán Trí nhaát thieát chuûng, khoâng thaáy töôùng hoïc, khoâng thaáy töôùng xuaát, khoâng thaáy töôùng Boà-taùt, khoâng thaáy töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Trong ñaây noùi löôïc neân chæ noùi khoâng hoïc khoâng xuaát. KINH: Baáy giôø, Thích-ñeà-hoaøn nhôn hoûi Xaù-lôïi-phaát: Boà-taùt ma- ha-taùt neân tìm Baùt-nhaõ Ba-la-maät ôû ñaâu? Xaù-lôïi-phaát ñaùp: Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt neân tìm ôû trong phaåm Tu-boà-ñeà noùi. Thích-ñeà-hoaøn nhôn hoûi Tu-boà-ñeà: Ñoù laø do thaàn löïc cuûa oâng sai Xaù-lôïi-phaát noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt neân tìm ôû trong phaåm Tu-boà-ñeà ö? Tu-boà-ñeà ñaùp Thích-ñeà-hoaøn nhôn: Chaúng phaûi do thaàn löïc cuûa toâi. Thích hoaøn nhôn hoûi Tu-boà-ñeà: AÁy laø do thaàn löïc cuûa ai? Tu-boà-ñeà ñaùp: Laø do thaàn löïc cuûa Phaät. Thích-ñeà-hoaøn nhôn noùi: Heát thaûy phaùp ñeàu khoâng coù choã laõnh thoï, côù sao noùi ñoù laø do thaàn löïc cuûa Phaät? Vì lìa töôùng khoâng coù choã laõnh thoï (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Khoâng choã nöông töïa giöõ gìn) Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc; lìa nhö nhö, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc? Tu-boà-ñeà noùi vôùi Thích-ñeà-hoaøn nhôn: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Kieàu- thi-ca! Lìa töôùng khoâng coù choã laõnh thoï, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc; lìa nhö nhö, Nhö Lai cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Trong töôùng khoâng coù choã laõnh thoï, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc; trong nhö nhö Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc; trong saéc nhö nhö, Nhö Lai nhö nhö khoâng theå coù ñöôïc, trong Nhö Lai nhö nhö, saéc nhö nhö khoâng theå coù ñöôïc; trong töôùng saéc phaùp, töôùng Nhö Lai phaùp khoâng theå coù ñöôïc; trong töôùng Nhö Lai phaùp, töôùng saéc phaùp khoâng theå coù ñöôïc; trong töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc

phaùp cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Kieàu-thi-ca! Trong Nhö Lai, saéc nhö nhö chaúng hôïp chaúng taùn (Kinh Ñaïi Baùt-nhaõ ghi: Chaúng phaûi töông öng, chaúng phaûi khoâng töông öng); trong thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö nhö chaúng hôïp chaúng taùn; Nhö Lai lìa saéc nhö nhö, chaúng hôïp chaúng taùn, lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö nhö chaúng hôïp chaúng taùn, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Nhö Lai vôùi töôùng saéc phaùp chaúng hôïp chaúng taùn, vôùi töôùng thoï, töôûng, haønh, thöùc phaùp chaúng hôïp chaúng taùn, Nhö Lai vôùi töôùng lìa saéc phaùp, chaúng hôïp chaúng taùn, vôùi töôùng lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc phaùp, chaúng hôïp chaúng taùn, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Kieàu-thi-ca! Nhö vaäy trong heát thaûy phaùp chaúng hôïp chaúng taùn, thì thaàn löïc Phaät khoâng duøng phaùp sôû thoï. (vì khoâng y trì – ND). Nhö Kieàu-thi-ca noùi, Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt neân tìm ôû choã naøo? Kieàu-thi-ca! Khoâng neân ôû trong saéc tìm Baùt-nhaõ Ba-la- maät, cuõng khoâng neân lìa saéc tìm Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng neân ôû trong thoï, töôûng, haønh, thöùc tìm Baùt-nhaõ Ba-la-maät, cuõng khoâng neân lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc tìm Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì côù sao? Vì Baùt-nhaõ Ba- la-maät vôùi saéc, thoï, töôûng, haønh, thöùc, taát caû phaùp aáy ñeàu chaúng hôïp chaúng taùn, khoâng saéc, khoâng

hình, khoâng doái, chæ moät töôùng töùc laø voâ töôùng, cho ñeán trong Trí nhaát thieát chuûng khoâng neân tìm Baùt-nhaõ Ba- la-maät, cuõng khoâng neân lìa Trí nhaát thieát chuûng tìm Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät vôùi Trí nhaát thieát chuûng, taát caû phaùp aáy ñeàu chaúng hôïp chaúng taùn, khoâng saéc, khoâng hình, khoâng doái, chæ moät töôùng töùc laø voâ töôùng. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi saéc, cuõng chaúng phaûi lìa saéc; chaúng phaûi thoï, töôûng, haønh, thöùc, cuõng chaúng phaûi lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc, cho ñeán chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng, cuõng chaúng phaûi lìa Trí nhaát thieát chuûng. Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi saéc nhö, cuõng chaúng phaûi lìa saéc nhö, chaúng phaûi thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö, cuõng chaúng phaûi lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc nhö. Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi saéc phaùp, cuõng chaúng phaûi lìa saéc phaùp; chaúng phaûi thoï, töôûng, haønh, thöùc phaùp, cuõng chaúng phaûi lìa thoï, töôûng, haønh, thöùc phaùp; cho ñeán chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng nhö, cuõng chaúng phaûi lìa Trí nhaát thieát chuûng nhö. Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi phaùp Trí nhaát thieát chuûng, cuõng chaúng phaûi lìa phaùp Trí nhaát thieát chuûng. Vì sao? Kieàu-thi-ca! Vì heát thaûy phaùp ñeàu khoâng coù gì, khoâng theå coù ñöôïc, vì khoâng coù gì, khoâng theå coù ñöôïc neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng phaûi saéc, cuõng chaúng phaûi lìa saéc; chaúng phaûi saéc nhö, cuõng chaúng phaûi lìa saéc nhö; chaúng phaûi saéc

phaùp, cuõng chaúng phaûi lìa saéc phaùp, cho ñeán chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng, cuõng chaúng phaûi lìa Trí nhaát thieát chuûng; chaúng phaûi Trí nhaát thieát chuûng nhö, cuõng chaúng phaûi lìa Trí nhaát thieát chuûng nhö; chaúng phaûi phaùp Trí nhaát thieát chuûng, cuõng chaúng phaûi lìa phaùp Trí nhaát thieát chuûng. LUAÄN: Hoûi: Phaät, Xaù-lôïi-phaát, Tu-boà-ñeà, töø tröôùc laïi ñaây ñaõ duøng moãi moãi nhaân duyeân thuyeát minh töôùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät, nay côù gì Thích-ñeà-hoaøn nhôn hoûi neân tìm Baùt-nhaõ ôû ñaâu? Ñaùp: Ñaây khoâng hoûi veà theå Baùt-nhaõ, chæ hoûi vieäc ngoân thuyeát danh töï Baùt-nhaõ coù theå tuïng ñoïc. Theá neân Xaù-lôïi-phaát noùi: Neân tìm nôi phaåm cuûa Tu-boà-ñeà noùi. Tu-boà-ñeà öa noùi khoâng, vì thöôøng kheùo tu taäp khoâng. Xaù-lôïi-phaát tuy trí tueä ñeä nhaát, vì khoâng coù taâm toâi, ta, taät ñoá, laïi döùt phaùp aùi neân noùi haõy tìm ôû nôi phaåm cuûa Tu-boà-ñeà noùi. Hoûi: Phaät nôi nôi noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, muoán saùnh vôùi ñieàu Tu- boà-ñeà noùi gaáp traêm ngaøn vaïn khoâng theå duøng toaùn soá thí duï saùnh ñöôïc, côù sao khoâng noùi tìm trong phaåm cuûa Phaät noùi? Ñaùp: YÙ cuûa Thích-ñeà-hoaøn nhôn laø tröø Phaät ra, ai laø ngöôøi kheùo noùi? Vì vaäy Phaät suy cöû Tu-boà-ñeà. Laïi nöõa, Phaät thöôøng ngaøy ñeâm saùu thôøi, duøng Phaät nhaõn quaùn xeùt chuùng sinh, khoâng ñeå cho hoï vì khoâng nghe phaùp phaûi ñoïa laïc, neân tuøy choã chuùng sinh coù theå hieåu, coù theå ñöôïc, coù theå tu taäp maø noùi. Hoaëc noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, nhö beänh, nhö ung v.v... goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, hoaëc phaân bieät töôùng chung töôùng rieâng cuûa caùc phaùp, hoaëc noùi caùc phaùp nhaân duyeân hoøa hôïp sinh, khoâng coù keû laøm, keû thoï, keû bieát, keû thaáy, goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoaëc noùi phaùp khoâng, hoaëc noùi roát raùo

khoâng, goïi laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì vaäy neân khoâng baûo neân tìm trong phaåm cuûa Phaät daïy. Laïi, taâm nieäm Thích-ñeà-hoaøn nhôn, khoâng bieát theá naøo chaéc chaén laø töôùng Baùt-nhaõ nhaát ñònh. Vì vaäy Xaù-lôïi-phaát noùi Tu-boà-ñeà thöôøng thaâm nhaäp khoâng, lôøi noùi ra ñeàu höôùng veà khoâng, caùi khoâng ñöôïc noùi aáy cuõng khoâng, cho neân noùi haõy tìm trong phaåm cuûa Tu-boà-ñeà noùi. Thích- ñeà-hoaøn nhôn hoan hyû taùn thaùn Tu-boà-ñeà raèng: Thaàn löïc ñaïi ñöùc raát lôùn! Tu-boà-ñeà khieâm nhöôøng noùi: Chaúng phaûi söùc toâi, ñoù laø thaàn löïc nhieáp thoï cuûa Phaät. Thích-ñeà-hoaøn nhôn noùi: Neáu heát thaûy phaùp ñeàu khoâng coù nhieáp thoï laøm sao noùi ñoù laø thaàn löïc nhieáp thoï cuûa Phaät? Neáu lìa töôùng khoâng nhieáp thoï thì Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc, lìa nhö nhö thì Nhö lai khoâng theå coù

ñöôïc. Thích-ñeà-hoaøn nhôn nghó raèng: Heát thaûy khoâng coù töôùng nhieáp thoï, heát thaûy phaùp khoâng, khoâng nôi nöông töïa, thì laøm sao noùi nhaát ñònh coù Nhö Lai? Neáu khoâng coù Nhö Lai laøm sao coù thaàn löïc nhieáp thoï? Laïi, lìa töôùng khoâng nhieáp thoï thì Nhö Lai cuõng khoâng theå coù ñöôïc, nay lìa nhö nhö, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc. Hoûi: Töôùng khoâng nhieáp thoï vôùi nhö nhö coù gì sai khaùc? Ñaùp: Thaät töôùng caùc phaùp cuõng goïi laø khoâng nhieáp thoï, cuõng goïi laø nhö nhö. Caùc phaùp khoâng theå dính maéc neân goïi laø khoâng nhieáp thoï, caùc hyù luaän khoâng theå phaù hoaïi neân goïi laø nhö nhö. Nay nôi khoâng, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc, lìa khoâng, cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Tu-boà-ñeà nhaän ñuùng, noùi: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Nay Tu-boà-ñeà noùi roäng vieäc aáy, nôi töôùng khoâng nhieáp thoï, töôùng nhö nhö, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc; hoaëc duøng danh töï Phaät, goïi laø Nhö Lai; hoaëc duøng danh töï chuùng sinh goïi laø Nhö Lai (Tathagata). Nhö ñôøi tröôùc ñeán, ñôøi sau cuõng ñi nhö vaäy, aáy cuõng goïi laø Nhö Lai, cuõng goïi laø Nhö Khöù. Nhö trong möôøi boán trí naïn noùi: Sau khi cheát Nhö Khöù (Nhö Lai) laø coù toàn taïi hay khoâng toàn taïi? Hay cuõng coù cuõng khoâng toàn taïi? Hay cuõng chaúng phaûi coù chaúng phaûi khoâng toàn taïi? Phaät goïi laø Nhö Lai, laø nhö Phaät Ñònh Quang (Nhieân ñaêng) haønh saùu Ba-la-maät, ñöôïc thaønh Phaät ñaïo. Phaät Thích-ca vaên cuõng nhö vaäy maø ñeán, neân goïi laø Nhö Lai. Nhö Phaät Ñònh Quang coù trí bieát caùc phaùp nhö nhö, töø trong nhö nhö maø ñeán, neân goïi laø Nhö Lai. Phaät Thích-ca vaên cuõng nhö vaäy maø ñeán, neân goïi laø Nhö Lai. Trong hai nghóa Nhö Lai treân, ñaây laø noùi veà Phaät Nhö Lai. Nhaân hieåu Phaät Nhö Lai khoâng coù gì, heát thaûy chuùng sinh, heát thaûy phaùp, ñeàu nhö vaäy, cuõng khoâng coù gì, khoâng coù nghóa nhieáp thoï vaø Nhö Lai. Nhö tröôùc ñaõ noùi, nay seõ löôïc noùi laïi. Töôùng khoâng nhieáp thoï, töôùng Nhö Lai ñeàu khoâng, khoâng coù gì, khoâng coù töôùng nhieáp thoï, khoâng coù töôùng nhö nhö, vì khoâng coù ñònh taùnh neân khoâng coù Nhö Lai. Coù ngöôøi noùi: Coù hai caùch noùi thaät töôùng caùc phaùp: 1. Töôùng caùc phaùp roát raùo khoâng, laø thaät; 2. Coù ngöôøi noùi roát raùo khoâng aáy coù theå chæ coù theå noùi, neân chaúng phaûi thaät. Nhö töôùng Nieát-baøn chaúng theå chæ, chaúng theå noùi, aáy goïi laø thaät. Nôi hai vieäc aáy, trong roát raùo khoâng, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc, trong thaät töôùng phaù roát raùo khoâng, Nhö Lai cuõng khoâng theå coù

ñöôïc. Roát raùo khoâng töùc laø töôùng khoâng nhieáp thoï, thaät töôùng phaù roát raùo khoâng töùc laø nhö nhö. Töø ñaây trôû ñi, noùi roäng hai nghóa. Nôi naêm uaån cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng, Nhö Lai khoâng theå

coù ñöôïc, vì Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc, laøm sao seõ coù thaàn löïc Nhö Lai? Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc, nhö treân ñaõ noùi. Naêm uaån chaúng phaûi Nhö Lai, lìa naêm uaån chaúng phaûi Nhö Lai, naêm uaån khoâng ôû trong Nhö Lai, Nhö Lai khoâng ôû trong naêm uaån, Nhö Lai cuõng chaúng coù naêm uaån; töôùng naêm uaån sinh dieät voâ thöôøng, khoå, khoâng, voâ ngaõ, neân chaúng phaûi laø Nhö Lai, neáu laø Nhö Lai thì Nhö Lai cuõng phaûi sinh dieät. Laïi nöõa, naêm uaån laø naêm phaùp, Nhö Lai laø moät, laøm sao naêm phaùp laøm moät? Neáu naêm töùc laø moät, moät cuõng phaûi töùc laø naêm? Neáu nhö vaäy, phaùp theá gian, phaùp xuaát theá gian ñeàu bò roái loaïn, hö hoaïi. Do caùc nhaân duyeân nhö vaäy neân naêm uaån chaúng phaûi Nhö Lai. Neáu lìa naêm uaån coù Nhö Lai, thì Nhö Lai phaûi khoâng coù thaáy, khoâng coù nghe, khoâng coù bieát, khoâng coù hieåu, cuõng khoâng coù caûm giaùc khoå vui. Vì côù sao? Vì tri giaùc laø phaùp cuûa naêm uaån. Hoûi: Nhö Lai duøng maét, tai, trí tueä, thaáy bieát ñöôïc thì coù loãi gì? Ñaùp: Hay thaáy laø maét, chaúng phaûi Nhö Lai. Neáu Nhö Lai chaúng phaûi laø töôùng hay thaáy, duøng maét môùi thaáy ñöôïc, vaäy khi chöa tieáp nhaän saéc, laøm sao bieát duøng maét ñeå thaáy? Vaø nhö theá thì cuõng coù theå duøng tai thaáy chöù! Hoûi: Nhö Lai duøng trí tueä phaân bieät coù theå bieát, maét coù theå thaáy, caùc caên khaùc khoâng theå thaáy, vì vaäy neân duøng maét maø khoâng duøng caùc caên khaùc? Ñaùp: Bieát cuõng coù loãi nhö maét, vì bieát laø vieäc cuûa naêm uaån, chaúng phaûi laø Nhö Lai. Neáu duøng caùi bieát ñeå bieát maét, vaäy laïi duøng gì ñeå bieát caùi bieát ñoù? Hoûi: Nhö Lai duøng bieát ñeå bieát maét, duøng maét ñeå bieát saéc, neáu muoán bieát Nhö Lai thì laáy gì bieàt ñöôïc? Neáu laáy Nhö Lai bieát Nhö Lai, thì voâ cuøng? Ñaùp: Töôùng bieát ôû trong bieát. Nhö Lai neáu bieàt töùc laø töôùng bieát. Neáu laø töôùng bieát thì laø voâ thöôøng, neáu voâ thöôøng thì khoâng coù ñôøi sau! Laïi nöõa, lìa naêm uaån coù Nhö Lai thì Nhö Lai lyù ñaùng phaûi laø thöôøng; nhö töôùng hö khoâng, khoâng neân bieán khaùc, chòu khoå chòu vui; cuõng neân khoâng coù troùi, khoâng coù môû v.v... Coù caùc sai laàm nhö vaäy, phaù dò bieät neân naêm uaån chaúng ôû trong Nhö Lai, Nhö Lai chaúng ôû trong naêm uaån, cuõng chaúng phaûi Nhö Lai coù naêm uaån. Hoûi: Leõ ñaùng do nhaân duyeân naêm uaån neân coù Nhö Lai, neáu khoâng coù naêm uaån thì khoâng coù Nhö Lai? Ñaùp: Neáu do nhaân duyeân naêm uaån coù Nhö Lai thì Nhö Lai khoâng

coù töï taùnh; neáu khoâng coù töï taùnh thì ñaâu töø tha taùnh sinh ñöôïc! Trong naêm uaån tìm nôi moãi uaån khoâng theå coù ñöôïc Nhö Lai, vì theá neân khoâng coù Nhö Lai; chæ do hyù luaän neân noùi Nhö Lai, vì döùt hyù luaän neân khoâng coù Nhö Lai. Nhö Lai laø phaùp chaúng sinh chaúng dieät, laøm sao duøng hyù luaän maø tìm Nhö Lai? Neáu duøng hyù luaän tìm Nhö Lai thì khoâng thaáy Nhö Lai. Neáu cho hoaøn toaøn khoâng coù Nhö Lai, thì rôi vaøo taø kieán. Theá neân neáu duøng hyù luaän coù hay khoâng coù maø tìm Nhö Lai thì khoâng ñuùng. Töôùng Nhö Lai töùc laø töôùng taát caû phaùp, töôùng taát caû phaùp töùc laø Nhö Lai; töôùng Nhö Lai töùc

laø töôùng roát raùo khoâng, töôùng roát raùo khoâng töùc laø töôùng taát caû phaùp. Hoûi: Trong ñaáy côù sao chæ noùi hai vieäc, laø noùi trong naêm uaån nhö nhö khoâng coù Nhö Lai nhö nhö, trong Nhö Lai nhö nhö khoâng coù naêm uaån nhö nhö? Ñaùp: Ñaây laø noùi löôïc. Noùi hai thì caû naêm vieäc ñeàu thu nhieáp. Laïi nöõa, hai möôi ngaõ kieán (Saéc laø ngaõ, ngaõ laø saéc, saéc lôùn ngaõ nhoû, ngaõ ôû trong saéc, ngaõ lôùn saéc nhoû, saéc ôû trong ngaõ; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng nhö vaäy – ND), tuy taát caû phaøm phu ñeàu coù nhöng khoâng theå khôûi leân moät laàn. Nay trong hoäi naøy, meâ laàm hai vieäc aáy, neân chæ noùi hai vieäc, nhö naêm uaån, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy; töôùng phaùp naêm uaån cho ñeán töôùng phaùp Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Naêm uaån nhö nhö töùc laø phaùp töôùng. Hoûi: Neáu nhö nhö töùc laø phaùp töôùng, côù sao noùi laäp laïi? Ñaùp: Haønh giaû khi bieát ñeán naêm uaån nhö nhö, taâm kinh sôï raèng côù sao phaùp töôùng roát raùo khoâng, khoâng coù gì? Vì theá neân noùi phaùp töôùng naêm uaån töï noù nhö vaäy, nhö ngöôøi ñuïng löûa chaùy tay thì khoâng coù taâm giaän, vì bieát töôùng löûa töï noù nhö vaäy. Neáu ngöôøi chaáp löûa ñoát thì seõ oaùn giaän, vì noù chaáp löûa ñoát. Trong naêm uaån nhö nhö cuûa Nhö Lai, trong phaùp töôùng naêm uaån chaúng hôïp chaúng taùn (chaúng phaûi töông öng, chaúng phaûi khoâng töông öng) laø, tröø naêm uaån nhö nhö khoâng coù Nhö Lai, töùc laø moät töôùng, ñoù laø voâ töôùng. Vì côù sao? Vì moät phaùp thì chaúng hôïp chaúng taùn; coù hai phaùp neân môùi coù hôïp coù taùn; lìa phaùp töôùng naêm uaån cuõng khoâng coù hôïp coù taùn. Vì côù sao? Vì lìa phaùp töôùng naêm uaån, Nhö Lai khoâng theå coù ñöôïc. Phaùp töôùng Nhö Lai nhö nhö vaø phaùp töôùng naêm uaån nhö nhö, khoâng hai khoâng khaùc. Lìa naêm uaån nhö nhö, naêm uaån phaùp töôùng, cuõng chaúng hôïp chaúng taùn, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Bieát ñöôïc phaùp töôùng nhö nhö nhö vaäy, chaúng hôïp chaúng taùn, neân coù thaàn löïc aáy.

Neân tìm ôû choã naøo laø, töø tröôùc laïi ñaây, nhaân nôi thaàn löïc cuûa Phaät noùi töôùng Baùt-nhaõ, ôû ñaây noùi thaúng laøm sao tìm Baùt-nhaõ. Luaän giaû noùi: Naêm uaån hö doái voâ thöôøng, tröôùc khoâng nay coù, coù roài laïi khoâng, nhö huyeãn nhö moäng, Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø trí tueä cuûa chö Phaät, laøm sao laïi tìm trong naêm uaån? Thí nhö tìm ngoïc baùu chaéc chaén phaûi tìm trong bieån lôùn, nuùi baùu, chôù khoâng theå tìm ôû choã khe raõnh xuù ueá. Lìa naêm uaån thì khoâng sinh khoâng dieät, khoâng laøm khoâng khôûi leân, khoâng coù phaùp töôùng, trong ñoù laøm sao coù theå tìm? Laïi nöõa, naêm uaån vaø Baùt-nhaõ Ba-la-maät chaúng moät chaúng khaùc, chaúng hôïp chaúng taùn, khoâng saéc khoâng hình, khoâng ñoái, moät töôùng töùc laø voâ töôùng. Hoûi: Baùt-nhaõ Ba-la-maät laø taâm soá phaùp trí tueä (tueä taâm sôû) neân coù theå laø khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái, coøn saéc uaån trong naêm uaån, laøm sao noùi laø khoâng saéc, khoâng hình, khoâng ñoái? Ñaùp: Thaùnh nhaân duøng tueä nhaõn quaùn caùc phaùp bình ñaúng ñeàu khoâng, moät töôùng töùc laø voâ töôùng, vì vaäy neân saéc uaån khoâng hình, khoâng ñoái. Laïi nöõa, saéc cuûa ngöôøi phaøm phu thaáy chaúng phaûi thaät, nhö tröôùc ñaõ phaù. Laïi nöõa, coù nhaân duyeân, Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaáy naêm uaån khoâng nhö ngöôøi phaøm phu thaáy, vì phaù naêm uaån cuûa ngöôøi phaøm

phu thaáy, töùc laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân noùi chaúng lìa. Cho ñeán Trí nhaát chuûng cuõng nhö vaäy, töôùng nhö nhö, töôùng phaùp töôùng nhö tröôùc ñaõ noùi. KINH: Thích-ñeà-hoaøn nhôn noùi vôùi Tu-boà-ñeà: Ma-ha Ba-la-maät aáy laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà taùt ma-ha-taùt; voâ löôïng Ba-la-maät, voâ bieân Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt. Caùc Tu- ñaø-hoaøn, quaû Tu-ñaø-hoaøn, töø nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy hoïc thaønh, cho ñeán caùc A-la-haùn, quaû A-la-haùn, caùc Bích-chi Phaät, ñaïo Bích-chi Phaät, caùc Boà-taùt ma-ha-taùt, ñeàu töø nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy hoïc thaønh. Vieäc thaønh töïu chuùng sinh tònh quoác ñoä Phaät, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñeàu töø Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy hoïc thaønh. Tu-boà-ñeà noùi vôùi Thích-ñeà-hoaøn nhôn raèng: Ñuùng vaäy, ñuùng vaäy! Kieàu-thi-ca! Ma-ha Ba-la-maät aáy laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma- ha-taùt ; voâ löôïng Ba-la-maät, voâ bieân Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt, töø trong aáy hoïc thaønh; quaû Tu-ñaø-hoaøn, cho ñeán quaû A-la-haùn, ñaïo Bích-chi Phaät, caùc Boà-taùt ma-ha-taùt töø trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy hoïc thaønh, vieäc thaønh töïu chuùng sinh, tònh quoác ñoä Phaät, ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñaõ ñöôïc, nay ñöôïc, seõ ñöôïc.

Kieàu-thi-ca! Saéc lôùn neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng lôùn. Vì sao? Vì saéc aáy ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc. Thoï, töôûng, haønh, thöùc lôùn neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng lôùn. Vì sao? Vì thoï, töôûng, haønh, thöùc, ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, trung teá khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Kieàu-thi-ca! Do nhaân duyeân aáy, Ma-ha Ba-la-maät aáy laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt. Kieàu-thi-ca! Saéc voâ löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ löôïng. Vì sao? Vì saéc löôïng khoâng theå coù ñöôïc. Kieàu-thi-ca! Thí nhö hö khoâng löôïng khoâng theå coù ñöôïc, saéc cuõng nhö vaäy, löôïng khoâng theå coù ñöôïc. Hö khoâng voâ löôïng neân saéc voâ löôïng; saéc voâ löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la- maät voâ löôïng; thoï, töôûng, haønh, thöùc cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng voâ löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ löôïng. Vì sao? Vì Trí nhaát thieát chuûng voâ löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ löôïng. Vì sao? Vì Trí nhaát thieát chuûng, löôïng khoâng theå coù ñöôïc; thí nhö hö khoâng, löôïng khoâng theå coù ñöôïc. Trí nhaát thieàt chuûng cuõng nhö vaäy, löôïng khoâng theå coù ñöôïc. Hö khoâng voâ löôïng neân Trí nhaát thieát chuûng voâ löôïng, Trí nhaát thieát chuûng voâ löôïng neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ löôïng. Do nhaân duyeân aáy, neân Baùt- nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà taùt ma-ha-taùt voâ löôïng. Kieàu-thi-ca! Saéc voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuûa Boà-taùt ma- ha-taùt voâ bieân. Vì sao? Kieàu-thi-ca! Vì saéc aáy ñôøi tröôùc khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi sau khoâng theå coù ñöôïc, ñôøi giöõa khoâng theå coù ñöôïc; thoï, töôûng, haønh, thöùc voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Vì sao? Vì thoï, töôûng, haønh, thöùc ñôøi tröôùc, ñôøi sau, ñôøi giöõa ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Vì sao? Vì Trí nhaát thieát chuûng ñôøi tröôùc, sau, giöõa khoâng theå coù ñöôïc. Kieàu-thi-ca! Do nhaân duyeân aáy,

Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân, saéc voâ bieân, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng voâ bieân. Laïi nöõa, Kieàu-thi-ca! Duyeân voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Tu-boà-ñeà! Theá naøo laø duyeân voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân? Tu-boà-ñeà ñaùp: Duyeân heát thaûy phaùp voâ bieân, neân Baùt-nhaõ Ba-la- maät voâ bieân. Theá naøo laø duyeân heát thaûy phaùp voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân? Tu-boà-ñeà ñaùp: Duyeân phaùp taùnh voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät

voâ bieân. Laïi nöõa, Kieàu-thi-ca! Duyeân nhö nhö voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Thích-ñeà-hoaøn nhôn hoûi: Laøm sao duyeân nhö nhö voâ bieân neân Baùt- nhaõ Ba-la-maät voâ bieân? Tu-boà-ñeà ñaùp: Nhö nhö voâ bieân, neân duyeân cuõng voâ bieân, duyeân voâ bieân neân nhö nhö cuõng voâ bieân. Do nhaân duyeân aáy, Baùt-nhaõ Ba-la- maät cuûa Boà-taùt ma-ha-taùt voâ bieân. Laïi nöõa, Kieàu-thi-ca! Chuùng sinh voâ bieân, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Thích-ñeà-hoaøn nhôn hoûi Tu-boà-ñeà: Theá naøo laø chuùng sinh voâ bieân, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân? Tu-boà-ñeà ñaùp: YÙ oâng nghó sao? Nhöõng phaùp gì goïi laø chuùng sinh? Thích-ñeà-hoaøn nhôn ñaùp: Khoâng coù phaùp goïi laø chuùng sinh, giaû danh neân goïi laø chuùng sinh, danh töï aáy voán khoâng coù phaùp, cuõng khoâng choã xu höôùng, chæ göôïng laøm danh töï. Kieàu-thi-ca! YÙ oâng nghó sao? Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi chuùng sinh coù thaät chaêng? Thích-ñeà-hoaøn nhôn ñaùp: khoâng. Kieàu-thi-ca! Neáu Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng noùi thaät, thì chuùng sinh voâ bieân cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Kieàu-thi-ca! YÙ oâng nghó sao? Phaät soáng haèng haø sa kieáp noùi chuùng sinh, danh töï chuùng sinh, vaû laïi coù theå coù phaùp chuùng sinh coù sinh coù dieät chaêng? Thích-ñeà-hoaøn nhôn ñaùp: Thöa khoâng. Vì sao? Vì chuùng sinh töø xöa laïi ñaây thöôøng thanh tònh. Do nhaân duyeân aáy, Kieàu-thi-ca! Chuùng sinh voâ bieân, neân bieát Baùt- nhaõ Ba-la-maät cuõng voâ bieân. LUAÄN: Hoûi: Thích-ñeà-hoaøn nhôn laø ngöôøi Tu-ñaø-hoaøn laøm sao hoûi ñöôïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät saâu xa? Ñaùp: Nhö Tu-boà-ñeà, laø vò A-la-haùn hoaøn toaøn maø vì lôïi ích cho Boà- taùt, thöông xoùt chuùng sinh neân hoûi vieäc cuûa Boà-taùt laøm. Thích-ñeà-hoaøn nhôn tuy laø ngöôøi Thanh-vaên, laø thieân chuû cuûa caùc trôøi, coù trí tueä lanh lôïi, thöông xoùt chuùng sinh neân hoûi Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng nhö vaäy. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi: Trong ba ngaøn ñaïi thieân theá giôùi, coù traêm öùc Thích-ñeà-hoaøn nhôn. Trong kinh Trung A-haøm noùi Thích-ñeà-hoaøn nhôn laø ngöôøi ñöôïc quaû Tu-ñaø-hoaøn, khaùc vôùi Thích-ñeà-hoaøn nhôn ôû ñaây. Thích-ñeà-hoaøn nhôn ôû ñaây laø ñaïi Boà-taùt, vì thöông xoùt chuùng sinh neân

coù ba caùch taùn thaùn Baùt-nhaõ Ba-la-maät, laø Ma-ha Ba-la-maät, voâ löôïng Ba-la-maät, voâ bieân Ba-la-maät laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Vì töø trong Baùt- nhaõ Ba-la-maät aáy hoïc thaønh caùc Thaùnh ñaïo. Tu-boà-ñeà nhaän lôøi taùn thaùn cuûa Thích-ñeà-hoaøn nhôn ñuùng maø giaûi roäng lôøi taùn thaùn ñoù, baèng caùch noùi naêm uaån lôùn neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät lôùn. Naêm uaån lôùn laø, tìm ôû ba ñôøi (tam teá) ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, cuõng vì voâ löôïng voâ bieân neân goïi laø lôùn. Phaù voâ löôïng voâ bieân naêm uaån aáy maø ñöa chuùng sinh vaøo Voâ-dö

Nieát-baøn neân noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät lôùn, cho ñeán Trí nhaát thieát chuûng cuõng nhö vaäy. Voâ löôïng laø, cuõng nhö vaäy, chæ duøng hö khoâng ñeå thí duï laø khaùc. Coù phaùp tuy lôùn maø khoâng haún voâ löôïng, theá neân khoâng ñöôïc laáy hö khoâng ñeå ví duï... Nhö nuùi Tu-di tuy lôùn giöõa caùc nuùi maø coù haïn löôïng, khoaûng taùm möôi boán ngaøn do tuaàn. Voâ bieân laø, vì naêm uaån roäng lôùn voâ löôïng cho neân noùi voâ bieân; cuõng vì naêm uaån coù bieân, thì coøn coù thæ, coù thæ thì coù chung, töùc laø khoâng nhaân khoâng duyeân, bò rôi vaøo caùc sai laàm chaáp ñoaïn dieät. Laïi nöõa, naêm uaån tìm ôû trong ba ñôøi ñeàu khoâng theå coù ñöôïc, neân noùi laø voâ bieân. Duyeân voâ bieân laø, taát caû phaùp coù boán duyeân laø nhaân duyeân, sinh taát caû phaùp höõu vi; thöù ñeä duyeân laø taâm taâm soá phaùp quaù khöù hieän taïi; duyeân duyeân, taêng thöôïng duyeân. Taát caû phaùp laø Boán duyeân aáy vì ôû taát caû choã, taát caû thôøi ñeàu coù neân noùi laø duyeân voâ bieân. Duyeân voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Laïi nöõa, duyeân voâ bieân laø boán duyeân hö doái khoâng thaät, roát raùo khoâng, cho neân voâ bieân. Laïi nöõa, duyeân nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá voâ bieân, neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Nhö nhö, phaùp taùnh, thaät teá laø töôùng voâ vi töï nhieân neân voâ löôïng voâ bieân. Naêm uaån voâ bieân laø do söùc tu quaùn cöôõng laøm noù voâ bieân. Laïi nöõa, chuùng sinh voâ bieân laø vì chuùng sinh nhieàu. Voâ löôïng voâ soá chuùng sinh trong ba ñôøi möôøi phöông, khoâng ai coù theå ñeám bieát ñöôïc, neân noùi voâ bieân. Laïi nöõa, trong ñaây noùi chuùng sinh khoâng, neân noùi laø voâ bieân, chæ cöôõng ñaët teân. Cuõng khoâng choã thuù höôùng laø vì chuùng sinh coù ñònh phaùp coù theå thuù höôùng; nhö löûa ñònh coù choã thuù höôùng, coøn danh töï chuùng sinh khoâng thaät coù chuùng sinh coù theå thuù höôùng. - YÙ oâng nghó sao? Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, coù theå noùi thaät coù

chuùng sinh chaêng? - Thöa khoâng, baïch Ñaïi ñöùc! - Neáu chuùng sinh thaät khoâng coù, thì laøm sao coù bieân? Nhö chö Phaät laø baäc ñeä nhaát trong taát caû ngöôøi noùi thaät, soáng trong voâ löôïng haèng haø sa kieáp noùi danh töï chuùng sinh, maø phaùp chuùng sinh aáy khoâng vì noùi maø coù sinh coù dieät, huoáng gì caùc ngöôøi khaùc ñieân ñaûo hö doái, chæ noùi moät luùc? Vì laøm phaùt sinh taâm ta, neân seõ coù chuùng sinh thaät. Chuùng sinh aáy khoâng vì ñöa vaøo Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân noùi khoâng coù, maø chính töø xöa laïi ñaây, thöôøng thanh tònh, khoâng coù, hyù luaän noùi coù noùi khoâng ñeàu döùt. Vì vaäy neân noùi chuùng sinh voâ bieân neân Baùt-nhaõ Ba-la-maät voâ bieân. Hoûi: Sao ñoái vôùi voâ bieân laïi noùi roäng, coøn lôùn vaø voâ löôïng thì noùi löôïc? Ñaùp: Do nhaân duyeân chuùng sinh maø noùi. Keû phaøm phu khôûi caùc phieàn naõo, ñoái vôùi naêm uaån sinh caùc taø kieán khoù phaù, cho neân noùi roäng, neáu phaù chaáp töôùng chuùng sinh, thì caùc töôùng khaùc deã phaù.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.